

ROKIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS TARYBA

S P R E N D I M A S **DĖL ROKIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS ATLIEKŲ TVARKYMO PLANO** **PATVIRTINIMO**

2008 m. gegužės 30 d. Nr.TS-5.88
Rokiškis

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo (Žin., 1994, Nr. 55 - 1049; 2000, Nr. 91–2832; 2006, Nr. 82-3251; 2007, Nr. 80-3219) 7 straipsnio 20 punktu, 17 straipsnio 15 punktu, Valstybiniu strateginiu atliekų tvarkymo planu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 519 (Žin., 2002, Nr. 40-1499; 2007, Nr. 122-5003), atsižvelgdama į Panevėžio apskrities (regiono) atliekų tvarkymo plano, patvirtinto Panevėžio regioninės plėtros tarybos 2007 m. lapkričio 6 d. sprendimu Nr. R2-6, nuostatas, Rokiškio rajono savivaldybės taryba n u s p r e n d ž i a :

Patvirtinti Rokiškio rajono atliekų tvarkymo planą (pridedama).

Savivaldybės meras

Rimantas Velykis

TURINYS

1	ĮVADAS	5
1.1	Bendra projekto charakteristika	5
1.2	Savivaldybės atliekų tvarkymo plano vieta projekte „Panevėžio regiono atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“	5
1.3	Įvadiniai duomenys apie Rokiškio rajono savivaldybę	6
2	SAVIVALDYBĖS ATLIEKŲ TVARKYMO PRIELAIDOS, TIKSLAI IR PRINCIPAI	9
2.1	Strateginiai atliekų tvarkymo plano tikslai, principai, uždaviniai ir priemonės	9
2.2	Principo „Teršėjas moka“ įgyvendinimas	10
2.3	Reikalavimai atliekų tvarkymui	11
2.3.1	ES teisės aktų reikalavimai	11
2.3.1.1	ES atliekų tvarkymo strateginės užduotys	12
2.3.2	LR teisės aktų reikalavimai	13
2.3.2.1	Valstybinis strateginis atliekų tvarkymo planas	15
3	ESAMOS ATLIEKŲ TVARKYMO BŪKLĖS APŽVALGA	17
3.1	Mišrių komunalinių atliekų surinkimas ir tvarkymas	17
3.2	Specifinių rūšių atliekų surinkimas ir tvarkymas	18
3.2.1	Pavojingos atliekos	18
3.2.2	Biologiškai skaidžios atliekos	19
3.2.3	Antrinės žaliavos (pakuočių atliekos)	19
3.2.4	Ekspluatuoti netinkamos transporto priemonės	19
3.2.5	Naudotos padangos	19
3.2.6	Elektros ir elektroninės įrangos atliekos	20
3.2.7	Nuotekų dumblas	20
3.2.8	Statybos ir griovimo atliekos	20
3.3	Gamybinių (pramoninių) atliekų surinkimas ir tvarkymas	20
3.4	Rokiškio r. savivaldybės atliekų tvarkymo sistema	20
3.4.1.1	Esamos atliekų tvarkymo sistemos teisinis reguliavimas	25
3.4.1.2	Atliekų tvarkymo paslaugos pasiūla ir naudojimas sistema	26
3.4.1.3	Tvarkomų atliekų apskaita	26
3.4.1.4	Atliekų tvarkymo būdai	26
3.5	Komunalinių atliekų sudėtis	27
3.6	Rokiškio rajono savivaldybės pagrindinis sąvartynas	27
3.7	Seniūnijų sąvartynai	29
4	ORGANIZACINĖS, ADMINISTRACINĖS, TEISINĖS IR FINANSINĖS PRIEMONĖS SAVIVALDYBĖS ATLIEKŲ TVARKYMO SISTEMAI SUKURTI	32
4.1	Atliekų tvarkymo sistemos dalyviai, jų tarpusavio santykiai, teisės ir pareigos	32
4.1.1	Rokiškio rajono savivaldybė	33
4.1.2	Panevėžio apskrities viršininkas	34
4.1.3	UAB <i>Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras</i> (PRATC)	35
4.1.3.1	PRATC funkcijos, pareigos ir užduotys	35
4.1.3.2	Savivaldybių sutartys su PRATC (koncesija)	38
4.1.3.3	Atliekų tvarkytojai	39
4.1.3.4	Atliekų turėtojai (gamintojai)	40
4.2	Atliekų tvarkymo veiklos finansavimas	41
4.2.1	Principo „teršėjas moka“ įgyvendinimas	41
4.2.2	Vietinės rinkliavos už atliekų tvarkymą įvedimas	43
4.2.3	Atliekų tvarkymo paslaugų viešieji pirkimai	43
5	ATLIEKŲ TVARKYMO SISTEMA IR UŽDUOTYS PLANUOJAMAM LAIKOTARPIUI	45
5.1	Mišrių komunalinių atliekų surinkimas ir transportavimas	45
5.2	Antrinių žaliavų (ir pakuočių atliekų) tvarkymas	46

5.3	Specifinių atliekų tvarkymas	46
5.3.1	Biologiškai skaidžios atliekos.....	47
5.3.2	Buities pavojingos atliekos.....	47
5.3.3	Statybos ir griovimo atliekos	48
5.3.4	Didžiosios komunalinės atliekos	49
5.3.5	Ekspluatuoti netinkamos transporto priemonės ir naudotos padangos... 49	
5.3.6	Elektros ir elektroninė įranga (EE) bei jų atliekos.....	50
5.3.7	Nuotekų valymo dumblas.....	50
5.4	Atliekų tvarkymo ir šalinimo įrenginiai.....	50
5.4.1.1	Atliekų perkrovimo stotis.....	50
5.4.1.2	Didžiųjų atliekų aikštelė	51
5.4.1.3	Kompostavimo aikštelė.....	52
5.4.1.4	Regioninio sąvartyno statyba.....	53
5.5	Atliekų tvarkymo sistemos stebėseną	54
5.5.1	Savivaldybės atliekų tvarkymo plano įgyvendinimo stebėseną.....	54
5.5.2	Atliekų srautų apskaita.....	54
5.6	Visuomenės informavimas ir švietimas	55
5.6.1	Bendrieji reikalavimai visuomenės informavimui ir švietimui.....	55
5.6.2	Visuomenės informavimas ir švietimas investicinio projekto įgyvendinimo laikotarpiu.....	56
6	ILGALAIKĖ STRATEGINĖ VEIKSMŲ PROGRAMA (2007-2017 M.).....	58
6.1	Pagrindinės priemonės, darbai, projektai ir tyrimai.....	58
6.2	Planuojamos investicijos ir finansavimo šaltiniai	64
7	TRUMPALAIKĖ VEIKSMŲ PROGRAMA (2007-2010 M).....	66
7.1	Atliekų tvarkymo sistemos komponentų plėtra ir kalendorinis planas.....	66
7.2	Planuojamos investicijos ir finansavimo šaltiniai	68
8	ATLIEKŲ TVARKYMO VEIKLOS FINANSINIS MODELIS IR ATLIEKŲ TVARKYMO PASLAUGŲ ĮKAINIO ĮVERTINIMAS	69
8.1	Atliekų tvarkymo veiklos Rokiškio r. sav. finansinis modelis.....	69
8.1.1.1	Atliekų tvarkymo veiklos sąnaudos.....	69
8.2	Atliekų tvarkymo paslaugų įkainio įvertinimas	70
8.2.1.1	Atliekų tvarkymo įkainio struktūra	70
8.2.1.2	Atliekų tvarkymo įkainio skaičiavimo seka	71
8.2.1.3	Atliekų surinkimo ir transportavimo savikaina	72
8.2.1.4	Atliekų sutvarkymo ir deponavimo sąnaudos.....	73
8.2.1.5	Regioninio sąvartyno pastatų ir įrengimų sąnaudos elektrai ir kurui 73	
8.2.1.6	Regioninio sąvartyno sąnaudos darbo užmokesčiui.....	73
8.2.1.7	Regioninio sąvartyno sąnaudos filtrato valymui.....	73
8.2.1.8	Regioninio sąvartyno turto eksploatacijos, priežiūros ir nusidėvėjimo sąnaudos	74
8.2.1.9	UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras veiklos sąnaudos74	
8.2.1.10	Paskolos palūkanų kaštai.....	74
8.2.1.11	Rinkliavos administravimo ir informavimo sąnaudos.....	75
8.2.1.12	Pelno norma.....	75
8.2.1.13	Paskaičiuotas prognozuojamas, orientacinis, maksimalus atliekų tvarkymo įkainis	75
9	LITERATŪRA	77

PRIEDAI

- 1-1 PRIEDAS.** Gyventojų skaičius (tūkst.) Rokiškio rajono savivaldybėje
- 1-2 PRIEDAS.** Rokiškio rajono savivaldybės gyvenvietės
- 3-1 PRIEDAS.** Rokiškio rajono savivaldybėje susidarančių atliekų kiekiai (2004 m. AM AAA duomenys)
- 3-2 PRIEDAS.** Rokiškio rajono savivaldybėje susidarančių pavojingų atliekų kiekiai (2004 m. AM AAA duomenys)
- 3-3 PRIEDAS.** Rokiškio r. savivaldybėje susidarančių atliekų šaltiniai (2004 m. AM AAA duomenys)
- 3-4 PRIEDAS.** Atliekų susidarymo normos ir tarifai Rokiškio rajono savivaldybėje
- 3-5 PRIEDAS.** Rokiškio r. savivaldybės sąvartynuose šalinamų atliekų kiekiai t (2004 m. duomenys)
- 3-6 PRIEDAS.** Rokiškio r. savivaldybėje susidarančių atliekų kiekiai pagal tvarkymo būdą (2004 m. AM AAA duomenys)
- 3-7 PRIEDAS.** Rokiškio r. savivaldybėje susidarančios atliekos ir jų kiekiai pagal eksporto šalis t (2004 m. duomenys)
- 3-8 PRIEDAS.** Rokiškio r. savivaldybės komunalinių atliekų sąvartynų vietos ir pagrindiniai parametrai
- 5-1 PRIEDAS.** Panevėžio regiono atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas. Pirkimų planas.
- 6-1 PRIEDAS.** Ilgalaikė (strateginė) veiksmų programa (2007-2017 m.)
- 6-2 PRIEDAS.** Trumpalaikė veiksmų programa (2007-2010 m.)

GRAFINIAI PRIEDAI

- 1 PRIEDAS.** Rokiškio rajono savivaldybėje esantys komunalinių atliekų sąvartynai

įvadas

Bendra projekto charakteristika

Lietuva išskyrė projektą „Panevėžio regiono atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“ kaip, tinkantį finansavimui iš Sanglaudos fondo lėšų. Įgyvendinant šį projektą, 2005 m. sausio mėn. buvo parengta, o liepos mėn. patikslinta „Panevėžio regiono atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“ Galimybių studija. Galimybių studijos sudėtyje 2005 m. rugpjūčio mėn. Europos Komisijai pateikta paraiška dėl projekto finansavimo Sanglaudos fondo lėšomis. Europos bendrijų komisija 2005 m. gruodžio 8 d. sprendimu Nr. CCI 2005/LT/16/C/PE/003 skyrė paramą iš Sanglaudos fondo šio projekto įgyvendinimui.

Iš Sanglaudos fondo finansuojamas projektas „Panevėžio regiono atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“ susideda iš šių komponentų:

- projektavimas ir konkursinės dokumentacijos parengimas (paslaugos) (finansuojamas pagal Europos Komisijos sprendimo CCI 2001/LT/16/P/PA/002);
- naujo regioninio sąvartyno įrengimas šalia šiuo metu veikiančio Panevėžio miesto sąvartyno bei pakelės į jį apželdinimas (darbai);
- 5 kompostavimo ir 5 atliekų priėmimo aikštelių Panevėžio, Kupiškio, Pasvalio, Biržų ir Rokiškio savivaldybėse, 2 perkrovimo stočių (sujungtų su atliekų priėmimo aikštelėmis) Biržuose ir Rokiškyje įrengimas bei antrinių žaliavų rūšiavimo linijos įrengimas regioninio sąvartyno teritorijoje (darbai);
- langų ir durų keitimas (darbai);
- Panevėžio apskrityje esančių 95 senų sąvartynų ir šiukšlynų (seniūnijų ir kaimų) uždarymas ir sutvarkymas (darbai);
- atliekų tvarkymo įrangos kompostavimo aikštelėms ir regioniniam sąvartynui, antrinių žaliavų rūšiavimo įrangos rūšiavimo linijai, atliekų surinkimo įrangos pirkimas (tiekimas);
- techninės pagalbos teikimas *UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras* (paslaugos);
- visuomenės informavimas (paslaugos);
- techninė priežiūra (paslaugos).

Projekto „Panevėžio regiono atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“ komponentas „Techninės pagalbos teikimas *UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras*“ įgyvendinamas pagal trišalę sutartį Nr. 2005/28/A/P/LT, pasirašytą 2005 m. gruodžio 29 d. tarp LR aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūros (Perkančioji organizacija, toliau tekste - APVA), *UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras* (Užsakovas; toliau tekste - PRATC) ir *UAB „SWECO BKG LSPI“* (buvusi *UAB „SWECO BKG LSPI“*, toliau - Teikėjas).

Bendras techninės pagalbos projekto tikslas – padėti *UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras* sėkmingai įgyvendinti projektą „Panevėžio regiono atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“.

Savivaldybės atliekų tvarkymo plano vieta projekte „Panevėžio regiono atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“

Viena iš projekto „Techninės pagalbos teikimas *UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras*“ paslaugų techninėje specifikacijoje suformuluotų užduočių yra parengti Rokiškio rajono savivaldybės atliekų tvarkymo planą (toliau - Planas). Šis planas rengiamas Panevėžio apskrities atliekų tvarkymo plano pagrindu, kurį 2007 m. lapkričio mėn. 6 d. protokoliniu sprendimu Nr. R 2-6 patvirtino Panevėžio regiono plėtros taryba.

Plano pagrindinė užduotis – nustatyti priemones, užtikrinančias Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane (patvirtintame LR Vyriausybės nutarimu Nr. 519; Žin., 2002, Nr. 40-1499 su vėliausiais pakeitimais ir papildymais) nustatytų užduočių įgyvendinimą Rokiškio r. savivaldybės teritorijoje. Numatoma, kad Rokiškio rajono savivaldybės (kaip ir regiono) atliekų

tvarkymo planas bus atnaujinamas kas ketveri metai, parengiant naują ketverių metų trumpalaikį veiksmų planą bei atitinkamai pakoreguojant ilgalaikį veiksmų planą, atitinkantį perspektyvines atliekų tvarkymo sistemos plėtros užduotis savivaldybėje.

Rokiškio r. savivaldybės atliekų tvarkymo plane nustatytos priemonės, užtikrinančios valstybiniame strateginiame ir regiono atliekų tvarkymo planuose numatytų užduočių įgyvendinimą bei numatytos tokios komunalinių atliekų tvarkymo sistemų organizavimo priemonės, kurios užtikrintų viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos pasiūlą visiems savivaldybės teritorijoje esantiems asmenims. Savivaldybės atliekų tvarkymo plane, kaip ir regiono atliekų tvarkymo plane, turi būti atskiros dalys, skirtos pavojingų, biologiškai skaidžių, pakuočių ir pan. atliekų tvarkymui, arba šioms atliekoms turi būti tvarkomos pagal atskirus planus.

Savivaldybės atliekų tvarkymo plane turi būti šios pagrindinės dalys:

- esamos atliekų tvarkymo būklės apžvalga,
- atliekų tvarkymo užduotys planuojamam laikotarpiui,
- atliekų tvarkymo sistemos finansinis modelis,
- ilgalaikė strateginė veiksmų programa,
- trumpalaikė veiksmų programa.

Rokiškio r. savivaldybėje komunalinių atliekų tvarkymo sistema turi būti organizuota taip, kad ji skatintų atliekų rūšiavimą, naudojimą ir perdirbimą, kad miesto ir kaimo gyventojai būtų aprūpinti:

- atliekų surinkimo ir išvežimo priemonėmis (pastatant konteinerius, organizuojant atskirų atliekų srautų surinkimą apvažiavimo būdu ir pan.);
- atliekų rūšiavimo jų susidarymo vietose priemonėmis pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų surinkimui;
- atskirų komunalinių atliekų srautų – buityje susidarančių statybos ir griovimo atliekų, didžiųjų atliekų (baldų, buitinės technikos ir pan.), elektros ir elektronikos įrangos, naudotų padangų – atskiro surinkimo priemonėmis;
- buityje susidarančių pavojingų atliekų atskiro surinkimo priemonėmis;
- biologiškai skaidžių atliekų surinkimo ir naudojimo priemonėmis;
- priemonėmis kitiems aktualiems specifinių komunalinių atliekų srautams tvarkyti.

Savivaldybėje bus įgyvendinamas principas “teršėjas moka” ir nustatyta tokia vietinė rinkliava už atliekų surinkimą ir tvarkymą arba tarifas už atliekų tvarkymo paslaugas, kad gaunamos pajamos padengtų visas atliekų tvarkymo sistemos išlaidas, įskaitant atliekų šalinimo įrenginių uždarymą ir jų priežiūrą po uždarymo.

Parengtas savivaldybės atliekų tvarkymo planas bus paskelbtas visuomenei pagal LR Vyriausybės nutarimą Nr. 1175 “Dėl informacijos apie aplinką Lietuvos Respublikoje teikimo visuomenei tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 1999, Nr. 90-2660, 2005, Nr. 86-3220).

Įvadiniai duomenys apie Rokiškio rajono savivaldybę

Rokiškio rajono savivaldybė yra šiaurės rytų Lietuvoje, Panevėžio apskrityje. Centras – Rokiškis. Pagal Lietuvos gyventojų ir būstų surašymo duomenis 2001 metais Rokiškio rajono savivaldybėje gyveno 42 421 gyventojas. Rajono savivaldybės teritorijos plotas – 1806,5 km². Gyventojų tankumas: 23,5/km² (1-1 priedas).

Paskutiniu laikotarpiu dėl emigracijos, vietinės migracijos bei kitų įvairių socialinių-ekonominių faktorių Rokiškio rajono savivaldybės neaplenkė gyventojų skaičiaus mažėjimas: 2006 m. sausio 1 d. gyventojų skaičius buvo 39451, t.y. gyventojų skaičiaus pokytis per 2001-2007 m. laikotarpį sudarė -7,20 proc. (0-1 lentelė).

0-1 lentelė: Duomenys apie Panevėžio apskrities gyventojų skaičiaus pokyčius 2001-2006 m. laikotarpiu

Savivaldybė	Gyventojų skaičius		Gyventojų skaičiaus pokytis 2001-2007 m. (proc.)
	2001 metai	2006 metai	
Biržų r.	35417	33491	-5,65
Pasvalio r.	34920	32961	-5,77
Panevėžio m.	119749	114582	-4,36
Panevėžio r.	42855	43190	0,71
Kupiškio r.	24628	23444	-4,78
Rokiškio r.	42421	39451	-7,20
IŠ VISO Panevėžio apskrityje:	299990	287119	-4,29

Rajone yra:

- 3 miestai (Rokiškis, Obeliai ir Pandėlys);
- 8 miesteliai (Čedasai, Duokiškis, Juodupė, Jūzintai, Kamajai, Panemunėlis, Salos ir Suvainiškis);
- 690 kaimų (1-2 priedas).

Rajonas administraciniu požiūriu suskirstytas į 10 seniūnijų (skliausteliuose - seniūnijos centrinė gyvenvietė; 1-2 priedas):

- 1) Juodupės seniūnija (Juodupė);
- 2) Jūzintų seniūnija (Jūzintai);
- 3) Kamajų seniūnija (Kamajai);
- 4) Kazlišio seniūnija (Kazliškis);
- 5) Kriaunų seniūnija (Kriaunos);
- 6) Obelių seniūnija (Obeliai);
- 7) Pandėlio seniūnija (Pandėlys);
- 8) Panemunėlio seniūnija (Panemunėlio gel. stotis);
- 9) Rokiškio kaimiškoji seniūnija (Rokiškis);
- 10) Rokiškio miesto seniūnija (Rokiškis).

Tiesioginės užsienio investicijos 2006 m. sausio 1 d. Panevėžio apskrityje sudarė 517,74 mln. litų (149,95 mln. eurų). Vienam apskrities gyventojui tiesioginių užsienio investicijų teko 1803 litai (522 eurai). Daugiausiai investuota į apdirbamąją gamybą - 96 procentai.

Duomenys apie tiesiogines užsienio investicijas (1 gyv./Lt), biudžeto lėšas (1 gyv./Lt), ES paramos lėšas (1 gyv./Lt) Rokiškio rajono savivaldybėje pateikiami 0-2 lentelėje.

0-2 lentelė: Duomenys apie tiesiogines užsienio investicijas, biudžeto lėšas (1 gyv./Lt), ES paramos lėšas (1 gyv./Lt) Panevėžio apskrityje pagal savivaldybes (2007 m. rugsėjo 6-17 d.)

Savivaldybė	Biudžeto lėšos (1 gyv./Lt)	ES paramos lėšos (1 gyv./Lt)	Tiesioginės užsienio investicijos (1 gyv./Lt)
Biržų r.	1614	1115	570
Pasvalio r.	1803	1341	146
Panevėžio m.	1285	935	4001
Panevėžio r.	1484	1287	20
Kupiškio r.	1808	1323	1446
Rokiškio r.	1665	1128	16

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, Finansų ministerija, Panevėžio apskrities savivaldybės.
Pastaba: skaičiuotos tik tos ES (BPD 2004-2006 m. bei 2000-2006 m. Sanglaudos fondo) paramos lėšos, kurių tiesioginis gavėjas yra pati savivaldybė (2007 m. rugsėjo 6-17 d. duomenys).

savivaldybės atliekų tvarkymo prielaidos, tikslai ir principai

Strateginiai atliekų tvarkymo plano tikslai, principai, uždaviniai ir priemonės

Svarbiausias Rokiškio r. savivaldybės atliekų tvarkymo plano tikslas yra įgyvendinti Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane (Žin., 2002, Nr. 40-1499 su vėliausiais pakeitimais ir papildymais) (toliau - VSATP) išskeltus uždavinius Aukštaitijos regione:

- mažinti atliekų neigiamą poveikį aplinkai ir žmonių sveikatai;
- užtikrinti racionalų atliekų medžiaginių ir energetikos išteklių naudojimą.

Atliekų tvarkymo sistema apima atliekų surinkimo, rūšiavimo, naudojimo bei šalinimo sistemų planavimą ir sukūrimą ar modernizavimą, senų sąvartynų uždarymą ir rekultivavimą, naujų, modernių atliekų šalinimo įrenginių statybą, efektyvų atliekų tvarkymo infrastruktūros eksploatavimą ir administravimą. V nustatyti pagrindiniai atliekų tvarkymo principai yra: atliekų hierarchija, artimumo ir pakankamumo, visuotinum ir principas „teršėjas moka“. Principų hierarchija nustato šiuos atliekų tvarkymo prioritetus:

- prevencija, kurios tikslas – mažinti susidarančių ir nepanaudojamų atliekų kiekį bei jų keliamą pavojų žmonių sveikatai ir aplinkai;
- pakartotinis naudojimas, kurio tikslas – panaudoti kuo daugiau visų gaminių, jų komponentų ir sudedamųjų dalių tam pačiam tikslui, kuriam jie buvo sukurti;
- perdirbimas, kurio tikslas – naudojant atliekas tos pačios arba kitos paskirties produktų ar medžiagų gamybai, mažinti gamtinių ir kitų išteklių naudojimą;
- kitoks naudojimas, pvz., naudojimas energijai gauti;
- šalinimas.

Įgyvendinant VSATP tikslus Rokiškio r. savivaldybės atliekų tvarkymo sistemoje numatoma skatinti įmones ir gyventojus vykdyti ūkinę veiklą, laikantis atliekų tvarkymo principų. Šiam tikslui pasiekti planuojama:

- rengiant savivaldybės teisės aktus bus siekiama įtvirtinti atliekų tvarkymo principų hierarchiją;
- diferencijuoti mokesčius už tvarkomas atliekas taip, kad įmonėms apsimokėtų diegti atliekų prevencijos ir naudojimo priemones;
- teikti metodinę-informacinę ir įmonių veiklą koordinuojančią paramą atliekų vengimo ir naudojimo klausimais visiems atliekų turėtojams.

Atliekų tvarkymo įstatyme (Žin., 1998, Nr. 61-1726 su vėliausiais pakeitimais ir papildymais) yra nustatyta, kad įmonės, kurių ūkinėje komercinėje veikloje susidaro atliekų ir kurios naudoja, šalina ar kitaip tvarko atliekas, turi imtis priemonių jų kiekiui bei kenksmingam poveikiui žmonių sveikatai ir aplinkai mažinti. Šios įmonės turi laikytis atliekų tvarkymo prioritetų:

- naudoti prevencijos priemones atliekų susidarymui mažinti;
- mažinti susidarančių bei į sąvartynus patenkančių atliekų kiekį ir jų kenksmingumą – kurti ir diegti mažaatliekes technologijas, taupyti gamtos išteklius, gaminti ir tiekti į rinką gaminius, kuriuos būtų galima ilgai ar kartotinai naudoti;
- pagaminti iš susidariusių atliekų gaminius arba antrines žaliavas, tinkančias gaminiams gaminti;
- naudoti atliekas energijai gauti;
- saugiai šalinti susidariusias atliekas į sąvartynus bei kitas specialiai tam skirtas vietas, kad jos nekeltų pavojaus žmonių sveikatai ir aplinkai.

Laikantis strateginių atliekų tvarkymo tikslų ir principų Rokiškio r. savivaldybėje planuojamos šios priemonės:

- įgyvendinti investicinę programą pagal ES remiamo Panevėžio regiono atliekų tvarkymo sistemos sukūrimo projektą;
- teisinėmis ir administracinėmis priemonėmis skatinti taršos prevencijos priemonių diegimą;
- organizuoti įmonių konsultavimą atliekų prevencijos bei tvarkymo klausimais;
- skatinti atliekų rūšiavimo ir panaudojimo iniciatyvą Rokiškio r. savivaldybėje;
- informuoti savivaldybės teritorijoje įsikūrusias įmones apie atliekų rūšiavimo ir panaudojimo galimybes;
- konsultavimas atliekų prevencijos klausimais apimtų informacijos teikimą apie įmones turinčias atliekų, tinkamų energijos gamybai ar gaminių gaminimui įmonėms, kurios siekia gauti tokių atliekų;
- uždaryti esamus sąvartynus ne vėliau kaip nustatyta VSATP taip, kad sutvarkyti sąvartynai keltų minimalų neigiamą poveikį aplinkai.

Atliekų tvarkymo principai bus įgyvendinami ir kitomis, kituose skyriuose pateiktomis atliekų tvarkymo priemonėmis.

Principo „Teršėjas moka“ įgyvendinimas

Principas „teršėjas moka“ yra esminis Europos Sąjungos atliekų tvarkymo teisiniuose aktuose ir nusakomas Lietuvos Respublikos Atliekų tvarkymo įstatyme (Žin., 1998, Nr. 61-1726 su vėliausiais pakeitimais ir papildymais) bei Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane (Žin., 2002, Nr. 40-1499 su vėliausiais pakeitimais ir papildymais).

Atliekų tvarkymo srityje taikomas principas „teršėjas moka“ reiškia, kad atliekų tvarkymo išlaidas turi apmokėti atliekų turėtojas ir (ar) medžiagų ir gaminių, tarp jų - pakuotės, dėl kurių naudojimo susidaro atliekos, gamintojai arba importuotojai. Gamintojo atsakomybės principas taikomas siekiant:

- vengti pavojingų medžiagų naudojimo gaminių ir pakuočių gamyboje;
- skatinti švaresnės gamybos diegimą;
- skatinti ilgalaikių, daugkartinio naudojimo ir lengvai perdirbamų gaminių kūrimą, uždaru ciklu kūrimą;
- taikyti ekologinį projektavimą;
- plėsti gaminių ir pakuočių atliekų perdirbimą bei antrinių žaliavų panaudojimą;
- mažinti atliekų kiekius, jų tvarkymo kaštus.

Atliekų tvarkymo įstatymo (Žin., 1998, Nr. 61-1726 su vėliausiais pakeitimais ir papildymais) 32 straipsnyje „teršėjas moka“ principu visi atliekų gamintojai privalo padengti atliekų tvarkymo ir gamtai padarytos žalos likvidavimo išlaidas. Įgyvendinant šį principą Rokiškio r. savivaldybėje numatoma į atliekų tvarkymo rinkliavą (tarifus) įtraukti šias išlaidas:

- tiesiogines atliekų tvarkymo;
- atliekų surinkimo, perkrovimo ir gabenimo;
- atliekų nukenksminimo, šalinimo;
- atliekų tvarkymo sistemos administravimo, planavimo, specialistų mokymo;
- visuomenės informavimo ir mokymo;
- regioninio ir savivaldybės atliekų tvarkymo plano priemonių įgyvendinimo;
- atliekų tvarkytojui keliamų reikalavimų įgyvendinimo;
- susijusias su atliekų tvarkymu kitas išlaidas.

Nustatomi ir šie „teršėjas moka“ principo įgyvendinimo tikslai:

- pagerinti mokesčių už atliekų tvarkymą surinkimą, kad visi atliekų turėtojai mokėtų atliekų tvarkymo mokesčius. Tai bus įgyvendinta per atliekų tvarkymo rinkliavos įvedimą. Rinkliavos dydis bus apskaičiuojamas atsižvelgiant į faktinį susidarančių atliekų kiekį;
- savivaldybių socialinę politiką įgyvendinti per socialines programas, bet ne atliekas tvarkančių įmonių lėšomis, t.y. socialiai remtini gyventojai turi būti subsidijuojami ne iš

atliekų rinkliavos (tarifo), o pagal valstybines ar savivaldybių socialinės paramos programas;

- didinti gamintojų ir importuotojų atsakomybę už pakuočių ir gaminių atliekas. Pagal Atliekų tvarkymo įstatymo (Žin., 1998, Nr. 61-1726 su vėliausiais pakeitimais ir papildymais) 32 straipsnio „teršėjas moka“ principą atliekų tvarkymo išlaidas turi apmokėti ir gaminių, tarp jų – pakuotės, dėl kurių naudojimo susidaro atliekos, gamintojas ar importuotojas. Gamintojai ar importuotojai privalo surinkti pakuočių atliekas pakartotiniam naudojimui ar perdirbimui, priešingu atveju – privalo mokėti mokestį už gamtos teršimą pakuočių atliekomis.

Įgyvendinant šiuos tikslus savivaldybės atliekų tvarkymo plane numatomos priemonės:

- vietinės rinkliavos už atliekų tvarkymą įvedimas (ne vėliau 2010 m.):
  - rinkliavos surinkimo ir įmokų administravimo tvarkos nustatymas (iki 2009 m. sausio);
  - rinkliavos dydžio nustatymas (iki 2009 m. sausio);
  - atliekų turėtojų informavimas apie rinkliavas, atliekų turėtojų pareigą mokėti rinkliavas (iki 2009 m. sausio).
- administracinių priemonių rinkliavos surinkimui bei apskaitai įdiegimas (iki 2009 m. birželio):
  - rinkliavos administratoriaus (arba administratorių) paskyrimas, rinkliavos mokėtojų registro sudarymas (iki 2009 m. sausio);
  - administracinių priemonių tvarkos nustatymas nemokantiems rinkliavos, atitinkamų dokumentų parengimas ir atsakingų už kontrolę darbuotojų paskyrimas iki 2009 m. birželio.
- administracinių priemonių už gamintojų ir importuotojų netinkamą pakuočių ir gaminių atliekų tvarkymą įdiegimas (ne vėliau 2009 m. birželio):
  - savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių papildymas dėl įmonių pakuočių tvarkymo ne vėliau 2009 m. birželio; papildant savivaldybės atliekų tvarkymo taisykles bus numatyti šių atliekų tvarkymo reikalavimai, siekiant, kad kuo mažiau jų patektų į regioninį sąvartyną kartu su mišriomis komunalinėmis atliekomis, ir atliekų gamintojai apmokėtų šių atliekų tvarkymo išlaidas. Numatomas atliekų gamintojų ir importuotojų dalyvavimas papildant taisykles – t.y., planuojami pasitarimai su pakuočių ir gaminių gamintojais bei importuotojais, prekybininkais ir antrinių žaliavų bei pakuočių tvarkytojais.
- atliekų tvarkymo paramos tvarkos nustatymas socialiai remtiniams gyventojams iš savivaldybės skiriamų nacionalinių programų lėšų iki 2009 m. birželio:
  - atitinkamų socialinės paramos dokumentų papildymas iki 2009 m. birželio.

Reikalavimai atliekų tvarkymui

ES teisės aktų reikalavimai

Pagrindiniai ES atliekų tvarkymo principai yra nustatyti Bendrojoje atliekų direktyvoje (75/442/EEB):

- gamtos ir gamtinių resursų išsaugojimas, mažinant ir vengiant atliekų susidarymo (atliekų vengimo principas);
- atliekų neigiamo poveikio aplinkai ir žmonių sveikatai mažinimas, ypač pavojingų medžiagų mažinimas atliekose (prevencijos principas);
- „teršėjas moka“ ir gamintojo atsakomybės principų įgyvendinimas, užtikrinant, kad atliekų gamintojai ir aplinkos teršėjai apmokėtų visas su jų veikla susijusias išlaidas;
- adekvačios poreikiams atliekų šalinimo infrastruktūros įdiegimas, vadovaujantis artumo ir pakankamumo principais.

Atliekų tvarkymo prioritetą tenka atliekų vengimui, toliau seka pakartotinis panaudojimas ir kiti antrinių žaliavų iš atliekų išgavimo metodai. Galutinis atliekų šalinimas užima paskutinį atliekų tvarkymo hierarchijos laiptelį.